

Képfestő Múzeum

PÁPA, TEXTILMÚZEUM ALAPÍTVÁNY

Szerkesztette és fotók: Faludi Viktória

Csodálatos és példaértékű, hogy ez a műhely ilyen remek állapotban fennmaradt az utókor számára. Külön jó érzést adott, hogy a gépeken szereplő tábla biztosít arról, hogy védetté nyilvánított műszaki emlék előtt állunk, ezek a gépek biztosan megmenekülnek a hulladékudvarok torkából. A hazai nyomdaipar egyetlen ehhez fogható emlékhelye, a gyomai Kner Múzeum már csak az idegenforgalmi szezonban érhető el a hét négy napján... Talán még nem késő a nyomdaipar számára sem! Még ha nem is eredeti helyén és valóban működő nyomdát, de egy enteriőr kiállítást biztosan összehozhatnánk közös erővel. Akit érdekel a téma és a szép, régi nyomdagépek, a Magyar Grafika facebook oldalán – www.facebook.com/MagyarGrafika – működő zárt csoportba jelentkezhet.

Közép-Európa egyik legrégebb képfestő üzeme működött Pápán, a 18. században épült barokk házban. A híres Kluge-féle műhely teljes felszerelése eredetiben tekinthető meg a múzeumban. Nyomógépek, kádak, mángorlók, nyomódúcok szerepelnek a gyűjteményben, de megmaradt az irattár és a laboratórium is. Az állandó kiállítás a műhely történetét, a képfestőgyártás folyamatát mutatja be. A múzeumban megtekinthető a nemrég elhunyt Bódy Irén érdemes művész alkotásai közül is néhány. Bár a munkát 1956-ban beszüntették az üzemben, a gépek még ma is működőképesek! Kluge Károly 1783-ban Sárváron alapított képfestőműhelyt, majd 1786-ban áttelepült Páparára.

A 18. század végén épült üzem épületét többször átalakították, 1956-ig a Kluge család hét generációja dolgozott benne. Az alsó szinten az anyag-előkészítést végezték; itt főzték és keményítették a vásznat, azután a „küpa-szoba” mendencesorában festették. Az első emeleten folyt a mintázás, a felső szinten szárítottak. A múzeu-

Favázas Perrotine-gép

Megnyugtató lenne nyomdagépeken is látni hasonló táblákat

mot 1962-ben nyitották meg, 1983-ban pedig a kékfestőműhely kétszáz éves évfordulóján felújították.

A KLUGE KÉKFESTŐ CSALÁD 200 ÉVES TÖRTÉNETE ÉS A KÉKFESTÉS TECHNIKAI RÉSZÉNEK BEMUTATÁSA

A 18. század második felében a hazánktól nyugatra eső területeken a textiliparban és a festőmesterségben munkaerő-felesleg képződött. Ezért az egyéni vándorutak és a családi áttelepülések egyaránt növelték a magyarországi kékfestőmesterek számát. Így kerültek Magyarországra a Kluge család ősei a szászországi Sorauból (Zary, Lengyelország), magukkal hozva a textilnyomás

Nyomódúc

Küpa-szoba, előtérben az indigó őrlésére használt gölyökkel

új eljárásait, a rezervnyomású hideg indigócsávás festést. A textilfestésnek ezt a módját a korábbi „Schön und schwarzfärber” kifejezés fedte a 19. század közepéig. Ez egyben azt is jelenti, hogy a „Schönfärber” a „szépfestéssel”, színesposztó- és vászonfestéssel foglalkozott, a schwarzfärber pedig általában a fekete festést gyakorolta.

A keleti indigós rezervnyomás szintén az említett területeken jelent meg a 18. század első felében, a festőanyaggal, a kék színt adó indigóval együtt. A mintázáshoz szigetelőmasszát alkalmaztak, amely védte a textil fehér alapszínét a kék megfestődéstől. A redukált indigó a festőmedencékben többszöri merítés, majd levegőztetés után, az oxidáció következtében fokozatosan egyre kékebbre festette a pamut-, illetve lenvásznakat. A kifestés után 1–1,5 százalékos sósavas-kénsavas fürdőben leoldották a mintázóanyagot, és előtűnt a fehér alapszín. Ez a kék-fehér szín a keleti porcelánoknak volt a jellemzője, ezért is illették a festők az új eljárást „Porcellandruck” „drucken auf Porcellan Art” kifejezéssel.

A kék szín festésére a középkor óta a csülleget (Waid, *Isatis tinctoria*) alkalmazták, szántóföldi méreteken természetették a türingiai és a francia Picardia tartomány földművesei, földesurai. A színtartóbb indigót eleinte a csülleget javítására használták, majd ez utóbbi a 19. században uralkodóvá vált.

Johann Friedrich Kluge Sárváron telepedett meg, majd 1777-ben a pozsonyi főcéhbe kérte felvételét. Fia, Carl Friedrich Kluge vándorútjáról hazatérve 1783-ban önálló műhelyt alapított Sárváron, majd 1786-ban családjával áttelepe-

Gőzerővel: mechanikus meghajtású termelőanyag berendezések

dett Pápara. Az egyre erősödő műhely az utcai földszinten – boltíves lakás és üzlet helyett – egy, az utcában méltóságtelesen megjelenő emeletes házként épült fel 1869-ben, eklektikus stílusban.

Európában a textilnyomás gyorsítására hengernyomó gépek beállításával is kísérleteztek a 18. század végén és a 19. század első felében, de nagy költsége miatt nem terjedt el a kisebb üzemekben. Velük párhuzamosan megjelentek a szakaszosan nyomó Perrotine-gépek, először kézi hajtással, majd a gőzgépek térhódításával mechanikus hajtású kivitelben. A Pápan 1865 körül működő hat kézfestő közül a legerősebb a Kluge-üzem volt. A 19. század közepének, második felének gazdasági, ipari fellendülése, kereskedelmének növekedése a pápai Kluge céget is a kapacitás növelésére, a modernizálás megkezdésére serkentette. Így került sor a régi festőszoba, a küpa-szoba bővítésére – 12 festőmedence beépítésével –, az új üzemépület megvalósítására a Tapolca-patak partján 1880-ban. Az első emeleten a hagyományos kézi nyomás végzésére szolgált a „tarkázó-szoba”, a laboratórium, mellette

pedig a kézi hajtású, favázás Perrotine-gép működött. E tömegáru termelését lehetővé tevő berendezkedés megkívánta az új apró mintás, de a régiekből átvett motívumokban is bővelkedő mintafák használatát. Az üzem százéves jubileumára, 1883-ban, olyan szintre emelkedett a termelés, hogy azt 1884-ben „Blaudruck-Färberei” címen a dunántúli üzemek közül a vezető cégek közé sorolták. Erre az alkalomra készült egy messtermek számba menő 12 személyes díszabrosz ötszínnyomással. Az üzem további bővítésére a

Száradó késztermék

Labor

patakon túl került sor a 19–20. század fordulóján. Egy hosszú, földszintes épület fogadta be a 23 lóerős gőzgépet, a vele meghajtott mángorlót, keményítőgépeket, szárítócilindereket, a gőzzel felfűtött hengersort, amelyen a puha áru is kikészítést nyert. Külön szobában végezték az úgynevezett fényezést. Teljes kapacitással az első világháborúig dolgoztak. Ebben az időben készült egy csoportkép a személyzetről, közöttük 22 férfit, 3 inasgyereket, 24 eladót, valamint Kluge Károlyt és családját láthatjuk (1912).

A fellendülést a második világháború vetette vissza, a termelés visszaesett a kézi technikára. A mesterséget hét generáció vitte végig a családban, és műhelyként egészen 1956-ig működött. Ezután az épületek és a berendezési tárgyak műemléki védeltséget kaptak, és 1962-ben nyílt meg, mint múzeum.

A Kékfestő Múzeumot a Kluge cég fennállásának 200. évfordulójára újították fel és azóta három állandó kiállítás jött létre:

- A Kluge család 200 éves története, a kékfestés technikai részének bemutatása.
- Bódy Irén érdemes művész, akadémikus életmű-

Korabeli szaksajtó

kiállítása.

- A magyarországi kékfestő műhelyek és mesterek.

Cím: 8500 – Pápa, Március 15. tér 12.

Telefonszám: +36 89 324 390

E-mail: kekfesto@klugemuzeum.hu,

kekfesto.papa@museum.hu

Nyitva tartás: szeptember 1-jétől március 31-éig, keddtől szombati 9–16 óra között, április 1-jétől október 31-éig, keddtől vasárnapig 9–17 óra között
Múzeumvezető: Reidmár Linda

Tajvani nyomdák ismét rendelnek

„BÍZUNK A MANROLANDBAN ÉS TÁMASZKODUNK RÁ”

A vezető tajvani vállalkozás, a *Ting Hsin International Group*, a világ legnagyobb instanttészta-gyártója tíz manroland hatszínű ROLAND 700-as nyomdagépet üzemeltet folyamatosan, napi három műszakban, mióta 2007-ben létrehozta saját nyomdáját.

Mivel a Ting Hsin International termékei kiemelkedő nyomtatási minőséget és nagy mennyiségű termelést igényelnek, szigorú tesztek és más ismert vezető nyomdagépgyártókkal történt gondos összehasonlítás után ismét egy manroland hatszínű ROLAND 700-as gépet rendeltek, mely nemcsak kielégítette, de felül is múlta elvárásait. Az átlagos nyomatszám évente gépenként 90–100 millió ív.

Egy másik neves tajvani csomagolóanyag-nyomtató cég, a *Shang Yang Printing* szintén demonstrálta bizalmát a manroland íves nyomdagépei iránt számos visszatérő megrendelésével. Első manroland hatszínű ROLAND 900-as lak-

kos gépüket 1990-ben rendelték meg. Ahogy a termelési igények nőttek, vásároltak egy ötszínű, B1-es formátumú ROLAND 700-as íves ofset gépet, majd 2011-ben tovább növelték kapacitásukat egy hatszínű ROLAND 900-as géppel. Az igények bővülése miatt idén egy ROLAND 700 HiPrint típusú hatszínű, lakkos gép beszerzését tervezik. Wei úr, a Shang Yang Printing ügyvezető igazgatója elmondta: „Folyamatos közeli partneri kapcsolatban vagyunk a manrolanddal évtizedek óta. Nagyon elégedettek vagyunk fejlett nyomtatási technológiájukkal és hatékony szervizükkel. A manroland segít versenyképességünk megőrzésében a gyorsan változó nyomdai ipari környezetben. Bízunk a manrolandban, és támaszkodunk rá!”

A manroland íves üzletág szándéka, hogy a legmegbízhatóbb üzleti partnerré váljon, kielégítve az ügyfelek kiváló minőség iránti igényeit.